

Kaimo turizmas – viena populiariausių alternatyvių veiklų kaime

Žemės ūkio ministerija kartu su Ūkio ministerija parengė ir patvirtino Kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų programą bei sudarė šios programos įgyvendinimo stebėsenos darbo grupę.

Rengiant programą buvo atsižvelgta į Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos parengtą Kaimo turizmo ir amatų plėtros kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų studiją bei amatų ir kaimo turizmo produktų ir rinkos poreikių tyrimo rezultatus.

Naujojoje programoje įvertintos šalies regionų gamtinio, kultūrinio ir žmogiškojo potencialo panaudojimo kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtrai galimybės, tradicinių amatų ir kaimo turizmo produktų ir rinkų formavimo veiksniai ir plėtros perspektyvos, numatyti Lietuvos kaimo turizmo ir tradicinių amatų efektyvesnio plėtojimo prioritetai, uždaviniai ir priemonės jiems įgyvendinti.

Teikiamos įvairios paslaugos

Kaimo turizmo paslaugos teikiamos turint verslo liudijimą ir savivaldybės išduotą „kaimo turizmo“ ar „kaimo turizmo sodybos“ paslaugos teikėjo pažymėjimą, kuris patvirtina, kad teikiama paslauga atitinka nustatytus kaimo turizmo paslaugos teikimo reikalavimus. Užsiimantieji kaimo turizmu teikia nakvynės, maitinimo, įvairių poilsio pramogų bei nedidelių renginių ar seminarų organizavimo paslaugas. Pagrindinė vartotojų rinka yra Lietuvos miestų gyventojai ar atvykę užsienio turistai.

Vertinant kaimo turizmo ir tradicinių amatų veiklos teisinę bazę, programoje akcentuota, kad dauguma kaimo turizmo paslaugų objektų yra prie ežerų, upių ar kitų vandens telkinių, miškų apsuptyje ar patenka į valstybės ar savivaldybės saugomas teritorijas, todėl jiems taikomi saugomų teritorijų ir vandens apsaugos zonos ir juostos, taip pat miškų, istorijos, archeologijos ir kultūros objektų apsaugos zonos reglamentai. Saugomos teritorijos užtikrina kaimo turizmo rekreacinių resursų išsaugojimą.

Pastaraisiais metais sėkmingai plėtojamas kaimo turizmas laikomas viena pagrindinių alternatyvių ekonominių veiklos rūšių kaime. Ši veikla yra ne tik darbo vietų ir pajamų šaltinis kaimo gyventojams, bet ir jaunimui patraukli veikla, be to, augantys poilsiautojų srautai kaimo gyvenamosiose vietovėse palaiko šio verslo gyvybingumą. Kaimo turizmas suteikia prasmę ir senųjų dvarų, rūmų atstatymui, vandens ar vėjo malūnų panaudojimui, didina bendruomenės narių domėjimąsi gamta, tradicijomis ir papročiais.

Nors kaimo turizmo verslo pagrindus galima gauti pasirinkus vieną iš profesinio mokymo programų, kurias siūlo įvairios šalies mokymo įstaigos, tačiau vis dar nemaža dalis kaimo turizmo verslą pradedančių ar netgi tęsiančių asmenų neturi pakankamo profesinio pasirengimo ir gebėjimų, prastai moka užsienio kalbas. Programoje numatoma, kad siekiant geresnių rezultatų, kaimo turizmo paslaugų teikėjų ir amatininkų gebėjimų ugdymas turėtų tapti planingu ir nuosekliu procesu.

Atvyksta vis daugiau poilsiautojų

Nacionalinės turizmo informacijos sistemos duomenimis, 2003 metais veikė 284 kaimo turizmo sodybos, 2004 m. – 376, 2005 m. – 438, 2006 m. – 510 kaimo turizmo sodybų ir jų skaičius per šį laikotarpį išaugo 1,8 karto. Daugiausia kaimo turizmo sodybų 2006 metais buvo Utenos apskrityje – 36 proc., Vilniaus apskrityje – 15 proc. ir Alytaus apskrityje – 15 proc. visų kaimo turizmo sodybų.

Statistikos departamento duomenimis, 2006 m. kaimo turizmo sodybose ilsėjosi 246,5 tūkst. poilsiautojų, iš jų 25,8 tūkst. užsieniečių (2005 m. apgyvendinta 155 tūkst. poilsiautojų, iš jų 17,9 tūkst. užsieniečių). Užsieniečiai sudarė 10 procentų visų poilsiautojų, daugiausia jų atvyko iš Vokietijos (6,9 tūkst.), Latvijos (3,9 tūkst.), Lenkijos (3,5 tūkst.), Rusijos (1,9 tūkst.). Sodybų skaičius, palyginti su 2005 m., padidėjo 33 procentais.

Amatininkų pasiskirstymas Lietuvos regionuose ir pagal atskiras tradicinių amatų rūšis yra netolygus. Didžiausia amatininkų koncentracija yra Kauno (683), Klaipėdos (437) ir Vilniaus (347) apskrityse, mažiausia – Alytaus (46) ir Tauragės (23) apskrityse.

Parama skirta pagal dvi ES priemones

Europos Sąjungos finansinė parama kaimo turizmo ir tradicinių amatų projektams Lietuvoje buvo skirta pagal dvi priemones: Specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą (SAPARD) bei pagal Lietuvos 2004–2006 metų Bendrąjį programavimo dokumentą (BPD).

Pagal SAPARD programą buvo pateiktos 45 paraiškos – prašoma per 20 mln. litų paramos. Parama skirta 17 projektų, jiems skirta 6,2 mln. litų. Pagal BPD gauta 118 paraiškų, prašoma paramos suma – 104,5 mln. Lt – 44 proc. viršijo šiam laikotarpiui planuotą skirti paramą. Pasirašytos 58 sutartys ir projektams įgyvendinti skirta 54,9 mln. litų parama.

Lėšos Kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų programai įgyvendinti bus skiriamos pagal Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto finansines galimybes, rengiant Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektus. Finansavimo šaltiniai – valstybės biudžeto, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir kitos lėšos.

Kas lemia paslaugų vertę

Vietovės patrauklumą turistams pirmiausia lemia gamtinė aplinka, šiek tiek mažiau vertinamas vietovės istorinis autentiškumas, kultūros, etnografinis paveldas. Paslaugų vertę lemia ne tik aplinka ir sukurta infrastruktūra, bet ir aptarnavimo kokybės lygis. Geras paslaugos kokybės ir kainos santykis yra kaimo turizmo produkto patrauklumo ir konkurencingumo veiksnys, kurį didele dalimi lemia žmogiškasis potencialas. Rinkos tyrimai parodė, kad populiariausios kaimo turizmo paslaugos, be apgyvendinimo, yra poilsis (pirtis, žvejyba, baidarės), o labiausia trūksta aktyvaus laisvalaikio paslaugų ir su ja susijusios infrastruktūros (vandens turizmo, sporto aikštelių, hipodromų, golfo aikštynų);

Į kaimo turizmo sodybas pritraukti didesnius turistų srautus ir spręsti kaimo turizmui itin aktualius sezoniškumo klausimus siekiantiems kaimo turizmo paslaugų teikėjams būtina ne tik išplėsti paslaugų įvairovę, nuolat pristatyti teikiamas paslaugas, bet ir daugiau bendradarbiauti su turizmo informaciniais centrais (ypač didžiųjų miestų) bei kelionių agentūromis, užtikrinti nuolatinį interneto ryšio palaikymą.

Bus skatinamas paslaugų kompleksiškas

Plečiantis kaimo turizmui šalyje auga ir tradicinių amatų paklausa, todėl jaučiamas poreikis sustiprinti šią alternatyvią ekonominę veiklą. Pasaulio nematerialiojo kultūros paveldo šedevru pripažinta kryždirbystės tradicija, garsi Lietuvos keramika, tekstilė, kalvystė, juvelyrika. Lietuva turi galias amatų tradicijas, siejamas su bitininkyste, namų apyvokos daiktų gamyba, tradiciniais nacionaliniais apdarais ir kitais rankų darbo gaminiais.

Rinkos tyrimais nustatytas menkas amatininkų verslumas, nesugebėjimas dirbti šiandieninėmis rinkos sąlygomis, daug darbo laiko reikalaujanti gamyba mažina tradicinio amato gaminių konkurencines galimybes. Todėl tradicinių amatų centrų kūrimosi ir plėtros rėmimas iš dalies spręstų amatininkų vadybos problemas, sudarytų jiems palankesnes sąlygas dirbti ir konkuruoti rinkoje, skatintų ne tik gamybą, bet ir realizavimą.

Lietuvoje šiuo metu vyrauja tokie tradicinių amatų gaminių pardavimo būdai kaip asmeninis pardavimas savo gyvenamojoje aplinkoje, pardavimas per tarpininkus Lietuvoje ir užsienyje, pardavimas pagal užsakymus iš dirbtuvių, pardavimas mugėse, turguose ir parodose, barteriniai mainai. Tačiau tradicinių amatų populiarinimas nėra kryptingas ir nuolatinis, jis daugiausia paplitęs ribotoje aplinkoje. Kryptinga ir valstybės mastu vykdoma tradicinių amatų produktų rinkodara padidintų paklausą tradicinių amatų gaminiams Lietuvos ir užsienio rinkose.

Programoje pabrėžta, kad pristatant Lietuvos turizmo produktus tarptautinėse parodose, leidiniuose tikslinga kaimo turizmo paslaugas ir tradicinius amatus pristatyti kartu, taip skatinant kaimo turizmo paslaugų kompleksškumą.

Numatytas detalus priemonių įgyvendinimo planas

Naujojoje programoje akcentuota, kad skatinant ir remiant kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtrą, prioritetas bus teikiamas tradicinio pobūdžio kaimo turizmo sodybų formavimui, tradicinių amatų centrų kūrimui ir paveldo objektų pritaikymui tradicinių amatų plėtrai, kaimo turizmo ir tradicinių amatų produktų propagavimui.

Programoje numatyta skatinti tradicinių amatų plėtrą kaime, išplėsti šalies kaimo turizmo ir tradicinių amatų rinkodaros veiklą vidaus ir tarptautinėse rinkose, numatytas ir detalus priemonių įgyvendinimo planas bei jo vykdytojai.